

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **J. S.**, bývajúceho vo V., zastúpeného JUDr. L. C., advokátom so sídlom V., proti žalovanému **A. s.r.o.**, P., IČO : X., **o zaplatenie 1 095,40 EUR (33 000,-- Sk) s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Nitra pod sp.zn. 12 C 17/2005, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 10. novembra 2006 sp.zn. 5 Co 223/2005 v spojení s uznesením z 22. novembra 2006 sp.zn. 5 Co 223/2005 takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 10. novembra 2006 sp.zn. 5 Co 223/2005 a uznesenie z 22. novembra 2006 sp.zn. 5 Co 223/2005 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Nitra rozsudkom z 30. mája 2005 č.k. 12 C 17/2005-39 zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi sumu 33 000,-- Sk s úrokom z omeškania vo výške 15,5 % zo sumy 11 000,-- Sk od 1. januára 2002 do zaplatenia, s 13 % úrokom z omeškania zo sumy 11 000,-- Sk od 1. januára 2003 do zaplatenia, s 12 % úrokom z omeškania zo sumy 11 000,-- Sk od 1. januára 2004 do zaplatenia, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Žalovaného zaviazal zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v sume 10 202,-- Sk na účet právneho zástupcu žalobcu do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Prvostupňový súd v dôvodoch svojho písomného rozhodnutia uviedol, že z písomnej zmluvy o postúpení pohľadávky zo dňa 1. marca 1996 uzatvorenou medzi žalobcom ako postupcom a žalovaným ako postupníkom z bodu I. zmluvy vyplýva, že žalobca postúpil svoju peňažnú pohľadávku vo výške 121 789,-- Sk voči dlžníkovi P. A. vo V. žalovanému odplatne za sumu 109 610,-- Sk. Poukázal na bod II. 1. tejto zmluvy, z ktorého vyplýva, že sa žalovaný zaviazal splácať žalobcovi v splátkach vo výške 10 % z odplaty ročne, t.j. 11 000,-- Sk ročne v rokoch

1996 až 2004, za rok 2005 mal žalovaný zaplatiť žalobcovi 10 610,--Sk so splatnosťou splátok do 31. decembra príslušného roku. Z bodu II. 2. tejto zmluvy súd zistil, že účastníci sa dohodli na forme plnenia splátok, ktorá môže byť dohodnutá finančne alebo naturálne a z bodu III., že zmeny a doplnky tejto zmluvy sa musia urobiť v písomnej forme a musia byť podpísané účastníkmi zmluvy. Z výpovede účastníkov konania a výdavkových pokladničných dokladov žalovaného mal súd prvého stupňa za preukázané, že žalovaný platil žalobcovi dohodnuté ročné splátky odplaty za postúpenú pohľadávku v slovenských korunách až do roku 2000 a za nasledujúce roky ročné splátky nezaplatil. Z obsahu a výkladu bodu II. 2. predmetnej zmluvy vyplýva dohoda účastníkov konania, že si môžu do budúcnosti dohodnúť naturálne plnenie a nie že si dohodli v zmluve naturálne plnenie. Teda pri uzatvorení predmetnej zmluvy o postúpení pohľadávky sa predpokladalo, že účastníci si môžu do budúcnosti dohodnúť a to len písomne formu naturálneho plnenia namiesto finančného plnenia. Z toho dôvodu žalobe vyhovel v celom rozsahu.

Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Nitre rozsudkom z 10. novembra 2006 sp.zn. 5 Co 223/2005 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu žalobcu zamietol. V dôvodoch svojho rozhodnutia sa odvolací súd stotožnil so zisteným skutkovým stavom prvostupňového súdu, ale nestotožnil sa s jeho právnym posúdením, čo bolo dôvodom na zmenu napadnutého rozsudku podľa § 220 O.s.p. Odvolací súd vychádzajúc zo vzájomnej súvislosti bodov 1. a 2. čl. II. predmetnej zmluvy dospel k záveru, že účastníci zmluvy si v bode 1. čl. II. dohodli finančnú formu splácania pohľadávky. Pokiaľ v už uvedenom bode bola dohodnutá forma finančného splácania pohľadávky, odvolací súd nevidel žiaden dôvod k duplicitnému dojednaniu finančnej formy splácania pohľadávky v bode 2. v čl. II. predmetnej zmluvy. Na základe uvedeného a z doslovného a gramatického výkladu bodu 2. čl. II. vyvodil záver, že spôsob plnenia bol ponechaný na vôli žalovaného, t.j. vo finančnej alebo naturálnej forme. V tejto súvislosti dal do pozornosti celkového ducha zákona o pôde (zák.č. 229/1991 Zb.), ktorý pri poskytovaní náhrad (napr. živý a mŕtvy inventár) preferuje formu naturálneho plnenia. Skutočnosť, že samotný žalovaný ako dlžník viackrát žalobcovi plnil vo forme finančného plnenia v nadväznosti na ustanovenie § 561 ods. 2 Občianskeho zákonníka (ohľadne nemožnosti odstúpiť od vykonanej voľby), odvolací súd uviedol, že možnosť tejto voľby v prípade dlžníka sa vzťahuje na každú z dojednaných splátok od roku 1996 do roku 2005 samostatne, pričom dlžník u každej z týchto ročných splátok, ktoré sú navzájom od seba oddelené, má právo voľby plnenia, či už v naturálnej alebo finančnej forme. Z toho dôvodu napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil.

Uznesením z 22. novembra 2006 sp.zn. 5 Co 223/2005 odvolací súd zaviazal žalobcu zaplatiť žalovanému 12 418,-- Sk náhrady trov konania s poukazom na § 224 ods. 2 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie. Žiadal rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. V dôvodoch dovolania poukázal na zmluvu o postúpení pohľadávky zo dňa 1. marca 1996 uzatvorenej medzi účastníkmi konania v zmysle § 524 a nasl. Občianskeho zákonníka. Touto zmluvou bol platne uzatvorený záväzkovo-právny vzťah. Predmetom plnenia bola peňažná pohľadávka vo výške 121 789,-- Sk, ktorú postúpil žalovanému odplatne za sumu 109 610,-- Sk. V zmluve sa dohodli na splácaní celkovej čiastky vo výške 11 000,-- Sk ročne za roky 1996 až 2004 a za rok 2005 vo výške 10 610,-- Sk. Z uzatvorenej zmluvy jednoznačne vyplýva, že medzi účastníkmi bola dohodnutá peňažná forma plnenia. Z obsahu čl. II. bod 2. je zrejmé, že forma plnenia môže byť dohodnutá finančne alebo naturálne, pričom v čl. III. v bode 1. je uvedené, že zmeny a doplnky k tejto zmluve musia mať písomnú formu a musia byť podpísané jej účastníkmi. Odvolací súd nesprávne posúdil zmluvu o postúpení pohľadávky v rozpore s ustanovením § 40 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Rozhodnutie odvolacieho súdu preto spočíva na nesprávnom právnom posúdení.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a dospel k záveru, že rozsudok treba zrušiť.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. dovolanie môže byť podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť skúmať, či napadnutý rozsudok nebol vydaný v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p. Uvedené procesné vady neboli v dovolaní tvrdené a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo.

Povinnosť dovolacieho súdu skúmať, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní zaťaženom procesnou vadou, nie je daná len vo vzťahu k procesným vadám v zmysle § 237 O.s.p., ale tiež vo vzťahu k procesným vadám inej závažnej povahy (tzv. iným vadám), pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. So zreteľom na to dovolací súd skúmal, či v prejednávanej veci nedošlo k takejto procesnej vade, i keď ju dovolateľ v dovolaní nenamietal.

Podľa § 211 ods. 3 O.s.p. v znení účinnom do 1. júla 2007 ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa.

Podľa § 220 O.s.p. odvolací súd zmení rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak nie sú splnené podmienky pre jeho potvrdenie (§ 219) a jeho zrušenie (§ 221 ods. 1 O.s.p.).

Odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvého stupňa s výnimkami ustanovenými v odsekoch 2 až 4. Ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám (§ 213 ods. 1, ods. 2 O.s.p. v znení účinnom do 15. októbra 2008).

Podľa § 122 ods. 1 O.s.p. dokazovanie vykonáva súd na pojednávaní, ak neboli splnené podmienky na vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania.

Za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov, fyzických osôb a právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov. Pokiaľ nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd (§ 125 O.s.p.).

Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak má za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu odlišnému od skutkového stavu zisteného prvostupňovým súdom, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci.

Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa vyvodil odlišné skutkové a na ich základe aj právne závery ako súd prvého stupňa bez toho, aby vo veci v potrebnom rozsahu opakoval dokazovanie.

Ak sa odvolací súd chcel odchýliť od skutkových zistení súdom prvého stupňa na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal dokazovanie v zmysle § 213 ods. 2 O.s.p. sám v potrebnom rozsahu opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. Len takýto postup je v súlade so zásadou priamosti a ústnosti občianskoprávneho konania. Je neprípustné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam, vedúcim k záveru o neopodstatnenosti žaloby dospel iba na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa.

Z obsahu spisu vyplýva, že súd prvého stupňa vychádzajúc z výsledkov ním vykonaného dokazovania založil svoje rozhodnutia na zistení skutkovej povahy, že účastníci konania uzatvorili zmluvu o postúpení pohľadávky dňa 1. marca 1996, ktorou postúpil žalobca pohľadávku vo výške 121 789,-- Sk voči dlžníkovi P. A., vo V. žalovanému za odplatu 109 610,-- Sk. Účastníci sa v bode II. 1. tejto zmluvy dohodli, že žalovaný bude splácať žalobcovi odplatu v splátkach vo výške 10 % z ročnej odplaty, t.j. 11 000,-- Sk ročne, v rokoch 1996 až 2004 a za rok 2005 mal žalovaný zaplatiť žalobcovi sumu 10 610,-- Sk so splatnosťou splátok do 31. decembra príslušného roku. Z dohody účastníkov konania bodu II. 2. vyplýva ďalšia dohoda účastníkov, že forma plnenia splátok môže byť dohodnutá finančne alebo naturálne a zmeny a doplnky zmluvy sa musia urobiť v písomnej forme a musia byť podpísané účastníkmi konania. Odvolací súd v dôvodoch svojho písomného rozhodnutia uviedol, že prvostupňový súd dostatočným spôsobom a spôsobom zodpovedajúcim obsahu ustanovenia § 120 ods. 1, 3 a 4 O.s.p. zistil skutkový stav, ktorý však nesprávne právne posúdil, čo bolo dôvodom na zmenu napadnutého rozsudku podľa

§ 220 O.s.p. Z obsahu rozhodnutia odvolacieho súdu však zreteľne vyplýva, že dospel k odlišným (opačným) skutkovým zisteniam, než súd prvého stupňa (otázka dohody o finančnom plnení alebo dohody o finančnej a naturálnej forme plnenia). Vychádzal pritom zo vzájomnej súvislosti bodov 1. a 2. čl. II. predmetnej zmluvy, kde je zrejmé, že účastníci zmluvy si v bode 1. čl. II. dohodli finančnú formu splácania pohľadávky. Pokiaľ v už uvedenom bode bola dohodnutá forma finančného splácania pohľadávky, odvolací súd nevidel žiaden dôvod k duplicitnému prejednaniu finančnej formy splácania pohľadávky v bode 2. čl. II. predmetnej zmluvy. Na základe uvedeného a z doslovného a gramatického výkladu bodu 2. čl. II. vyvodil záver, že spôsob plnenia bol ponechaný na vôli žalovaného, t.j. vo finančnej alebo naturálnej forme. Odvolací súd z tohto (odlišného) skutkového zistenia právne vyvodil dohodu účastníkov konania o finančnom a naturálnom plnení, ktoré bolo ponechané na vôli dlžníka. Tieto nové skutkové zistenia vyvodil bez zopakovania dokazovania na odvolacom pojednávaní (§ 213 ods. 2 O.s.p.). Z obsahu zápisnice o odvolacom pojednávaní zo dňa 10. novembra 2006 vyplýva, že odvolací súd nezopakoval dokazovanie výsluchom účastníkov konania napriek tomu, že boli prítomní na odvolacom pojednávaní a nezopakoval dokazovanie oboznámením zmluvy o postúpení pohľadávky uzatvorenej medzi účastníkmi konania, na základe ktorej dospel k iným skutkovým zisteniam a z toho inému právnemu posúdeniu veci. Podanie správy predsedom senátu o doterajšom priebehu konania, ktorá povinnosť vyplýva odvolaciemu súdu z § 215 O.s.p. nie je zopakovaním dokazovania (§ 122 O.s.p.). Zopakovaním dokazovania v potrebnom rozsahu nie je ani vyjadrenie sa jednotlivých účastníkov konania k veci na odvolacom pojednávaní. Z uvedeného vyplýva, že odvolací súd si v prejednávanej veci nezadovážil rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. a preto sú jeho skutkové a na ne nadväzujúce právne závery zatiaľ predčasné.

V prejednávanej veci je nepochybné, že účastníci konania uzatvorili zmluvu o postúpení pohľadávky v zmysle § 524 a nasl. Občianskeho zákonníka dňa 1. marca 1996. Predmetom zmluvy bola pohľadávka postupiteľa voči dlžníkovi P. A., vo V., na vydanie vyrovnávacieho podielu na majetku družstva pri zániku členstva podľa čl. 20 bodov 5 a 6 stanov družstva, alebo na vydanie majetkového podielu oprávnenej osobe vypočítanej podľa zákona č. 42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyporiadaní majetkových nárokov v družstvách vo výške 121 789,-- Sk. Z bodu II. označenej ako podmienky prevzatia pohľadávky bodu 1. vyplýva, že zmluvné strany sa dohodli na splácaní celkovej čiastky prevzatej pohľadávky do výšky 90 %, t.j. 109 610,-- Sk v splátkach 10 % od roku 1996

v sume 11 000,-- Sk a posledná splátka v roku 2005 v sume 10 610,-- Sk v termíne do 31. decembra príslušného roka a bode 2. uvedeného článku, že forma plnenia splátok môže byť dohodnutá finančne alebo naturálne. Z čl. III. bod 1. vyplýva, že zmeny a doplnky k tejto zmluve musia mať písomnú formu a musia byť podpísané jej účastníkmi.

Z obsahu zápisnice o pojednávaní na prvostupňovom súde z 30. mája 2005 (č.l. 34 p.v., 35) vyplývajú zhodné tvrdenia účastníkov o obsahu zmluvy o postúpení pohľadávky, t.j., že dohodli odplatu za postúpenie pohľadávok. Predmetom žaloby je teda zaplatenie odmeny za postúpenie pohľadávky a nie postúpená pohľadávka.

Podľa § 35 ods. 2 O.s.p., právne úkony vyjadrené slovami treba vykladať nielen podľa ich jazykového vyjadrenia, ale najmä tiež podľa vôle toho, kto právny úkon urobil, ak táto vôľa nie je v rozpore s jazykovým prejavom.

Odvolačný súd, na rozdiel od súdu prvého stupňa, bez ďalšieho uzavrel, že zo zmluvy o postúpení pohľadávky vyplýva, že spôsob plnenia záväzku bol ponechaný na vôli dlžníka. Bez posúdenia označeného právneho úkonu v zmysle ustanovenia § 35 ods. 2 Občianskeho zákonníka a bez náležitého vyhodnotenia nasledujúceho správania sa zmluvných strán (poskytnuté a prijaté finančné plnenie) treba záver odvolacieho súdu považovať za predčasný.

Odvolačný súd zaťažil konanie procesnou vadou majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci podľa § 241 ods. 2 písm.b/ O.s.p. tým, že nezopakoval výsledky vykonaného dokazovania, nevypočul účastníkov konania, nevyhodnotil ani výsledky vykonaného dokazovania v súlade s ustanovením § 132 O.s.p. (výsluch účastníkov, spôsob plnenia žalovaného); nezadovážil si v prejednávanej veci rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov. K takejto vade konania je dovolací súd povinný prihliadnuť i vtedy, ak nebola dovolateľom ako dovolací dôvod výslovne uplatnená (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, 2, 3 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Dovolací súd vzhľadom na to, že zrušil rozsudok odvolacieho súdu vo veci samej zrušil aj uznesenie tohto súdu (z 22. novembra 2006 sp.zn. 5 Co 223/2005), ktorým bolo rozhodnuté o náhrade trov konania.

P o u ě n í e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. apríla 2009

JUDr. Eva Sakálová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová